

Slovansko slovstvo.

* *Djelâ Mat. Ant. Relkovića*, bivšega slavne brodske regimente kapetana, pisana god. 1767, koja sadržavaju životopis Esopov, 196 basna Esopovih i 59 Fedrovih, nadalje „čudoredne pripoviedke Pilpay bramine indijanskog mudroznanca, ili vladanje velikih i malih, iz francuskoga u slavonski jezik prenešene“, k tomu preko 500 mudrih izreka istoga mudraca, i Satir, pripoviedke Pilpay bramine i mudre izreke do danas još tiskana nisu. Podpisani namerava jih na svetlo dati. Svakoga mjeseca od uskrsa t. g. počamši izlaziti će po jedan svežčić u velikoj osmini na liepoj hartiji i ukusnim tiskom. Slika Belkovića i životopis njegov izlaziti će u posljednjem svežčiću. Svaki svežčić imat će po tri tiskana arka i stojet će 40 nvč. a. vried.; platiti će se svaki svežčić napose, kad bude prispio u ruke predbrojnikâ. Cielokupno djelo obsizat će do 30 tiskanih arakâ. Umoljavam sve prijatelje narodne knjige i prosvjete, da ovu veoma poučnu knjigu narodu preporuča, da se sami na nju predbroje a i predbrojnice skupljaju, pa mi ovu točno popunjenu pozivnicu najkašnje do 20. ožujka t. g. dostaviti izvole, da mogu nakladu opredieliti. Čisti prihod opredieljen je za utemeljenje zaklade Relkovićeve za podporu siromašnih učenika srednjih učiona u Slavoniji i Hrvatskoj.

U Vinkovcib.

M. Seneković,
c. k. gimnazijalni profesor.

Politične stvari.

Koliko naj se županijam dá opravila.

„Novice“ so nam županom v zadnjem svojem listu prav iz srca govorile, ko so nam po „politič. kateh.“ rekle, naj občine (soseske) bodo majhne, ne pa velike, ki jih župan s svojimi svetovalci zato opravljati ne more, ker se v šoli ni za „bezirkshauptmanna“ učil.

Od gospodov v kancelijah večkrat slišimo, pa tudi v deželnih zborih se od nemškutarske strani ponavlja ravno tisti glas, da smo župani za nič, — da nič ne znamo, — da ne zdržujemo redú po kmetih, in tacihtanij več. Te zatožbe so — tega nočemo tajiti — večkrat resnične, al — pravične pa niso. Ko bi bile županije to, kar so nekdanj bile, to je, gospodinje za svoj lastni dom, Bogme! da ima dežela dosti poštenih in umnih mož po kmetih, ki bi dobro opravljali to, kar v opravilstvo dobrega gospodarja spada; al županijam nakladajo čedalje več opravkov, ki bi jih imele imeti cesarske okrajne gosposke, ne pa mi župani. Neko ime so skovali, ki se jej pravi „avtonomija“, to je menda samolastno gospodarstvo občin; al s tem imenom nismo nič družega dobili kot to, da so gospodom v kancelijah odvzeli veliko opravkov, pa jih naložili na rame županom in s tem veliko stroškov in občinskih davkovskih priklad. Gospodje v okrajnih kancelijah nimajo zdaj skoro nič opraviti; župani naj delajo za nje, oni pa postopajo in se vkvarjajo z drugimi rečmi, kakor smo to na zasramovanje vlade videli po vsej deželi pri volitvah za kupčijsko zbornico, ko so se celó od nas plačanih beričev posluževali, da so ljudi goljufali in sleparili za glasove. Občinam so policijska opravila na vrat obesili; policijska uprava pa ni soseskam lastno opravilo, marveč je tuje opravilo. Čemu pa plačuje ljudstvo davke, če se mora samo varovati? Policijska uprava je dolžnost državna! In če smo cesarsko gosposko prosili, naj nam žandarjev pošlje na pomoč, da moremo zdatno skrbeti za občno varnost — kaj se

nam je reklo? Žandarji so le na službo okrajni gosposki, ne pa vam! Prosili smo tedaj kruha — dal se nam je kamen! — Ceste oskrbujejo srenjski cestni odbori, šolstvo krajni šolski odbori itd. itd. Kaj pa imajo zdaj opravljati še cesarske gosposke? Tako malo, da bi jih nihče ne pogrešal, če bi jih ne bilo! In če pridete v njihove kancelije, ogledite se po njih sobah — in povsod vidite toliko glav, ko nekdanj, ko še ni bila znana angelska avtonomija. Naj gré raskom žvižgat taka avtonomija, ki soseskam naklada od leta do leta več bremen in davšin, državi pa tudi zavoljo velike armade cesarskih uradnikov čedalje več stroškov, ki se morajo poplačati po povikšanih davkih!

Naredite nam županije take, da opravljajo, kar je njih lastnega, cesarske okrajne gosposke pa naj opravljajo vse to, za kar ima država skrbeti, ki od ljudstva davke pobira za različne potrebščine!

L., župan.

Naši dopisi.

V Gorici 3. aprila. — Jutre bo Gorica središče avstrijsko-ogerske monarhije. Ob 9. uri in 45 minut dopoldne se pripelje Njih Veličanstvo cesar Franc Jožef iz Trsta. Cesar je ta pot že v tretje naš presvitli gost. V prvo smo novega vladarja pozdravili vinkošno nedeljo leta 1850; v drugo v postu 1857, ko se je vračal iz Italije; in v tretje 1862. leta, ko je šel po bolešno cesarico v Benetke. Poslednjikrat je bil le memogredé pri nas. Najsijajniši sprejem se je Nj. Veličanstvu napravil 1. 1857. Tistikrat je bila Gorica tako lepo okinčana, da je nismo od leta 1844 videli lepše, od tistega leta, namreč, ko je naše mesto počastil cesar Ferdinand (16. sept.). Letos smo imeli samo kake 2—3 tedne časa za priprave, in vendar bode Gorica dostojno napravljena. Dotični odbor si je veliko prizadel, in, kar je naredil, bo za nas večidel novo in je jako okusno. Tako na pr. zastave od železnične postaje noter do mesta (blizo četrte ure poti) vsakih 40 korakov menjaje se dve cesarski, deželni in mestni na precej visokih stožjih. Zastave so po rimsko-vojaški šegi narejene. Na 2 nedozidanih poslopjih pri gledišči (koj, ko se pride v mesto) sta napravljena prostorna odra za gledalce in gledalke. — Cesar se popelje po glediščni, magistratni, veliko-cerkveni ulici, čez stari trg in skoz Rastel na Travnik v okrajno-glavarstveno poslopje. — Najimenitniša naprava za razsvečavo jutre zvečer je vodometa na Travniku; potem nek slavolok s ces. grbom v sredi in angelom na vrhu in mnogimi zvezdami krog in krog na Studencu, in drug slavolok z monogramom cesarjevim v ulici sv. Klare, kamor se vidi sè sred Travnika. Na raznih mestih stojé stožja za zastave, na pr. na Travniku jih je 5 prav visokih, na Kornji eno, pred kmetijsko šolo 2, poleg mestnega vrta 2, pred škofijo 2 itd. — Zastave za privatna poslopja se dobivajo pri municipiji za plačilo in se jih toliko kupuje, da jih ni nikoli zadosti narejenih. — Na kosarni nad glavno stražo so postavili lep bel cesarski grb. — Zdaj, ko to pišem, niso javne priprave še dovršene; in kako nas privatniki iznenadijo, ne morem zdaj še vedeti; to pa vem, da se vsi povsod podvizajo, kaj spodobnega napraviti. — O uradnem sprejemu na kolodvoru — jako lepo okinčanem — ne bom govoril, kakor tudi ne o predstavljanji uradov in korporacij ob 10. uri dopoldne. — Najzanimivša točka v programu jutrišnjih svečanosti je gotovo vojaška parada na Rójičah (pri žel. postaji, ¼ ure proti jugo-zahodu od mesta) ob 4. uri popoldne; vse mesto bo po koncu. Pa tudi to bo mikavno, da bodo o prihodu Nj. Velič. do-

poldne poleg ceste od kolodvora do mesta razpostavljena zastopstva vseh občin naše dežele in raznovrstna društva ital. in slov. z zastavami in pa šolska mladina. Zvečer po obedu (ki bo ob 6. uri) pojde cesar v krasno razsvetljeno gledališče (kjer bo ôpera „Ruy Blas“). Pri g. bar. Ritter-ji (udu gosp. zbornice) bo soirée-a, katere se udeleži menda tudi grof Andrassy, katere je pri kn. nadškofu vkvartiran. — Vreme je danes jako ugodno in toplo; nadejamo se, da nam bode tudi jutri zvesto. — Še bi imel mnogo nevidnih reči popisati in med drugim povedati, kaj vse zna vzročiti slovenska časnikarska malomodrost, laška prekanjenost in vladna boječnost, — ali to bi utegnili jutrišnjo svečanost kaliti in zato za danes raji molčim. Stvar, katero mislim, zadeva narodno slovensko zastavo. — To pa menda ne bo motilo naših slavnosti, ako na vsa usta povem, da naj si „odbor za uravnavanje svečanosti“ o drugi priliki najde boljših slovenskih predstavljavcev laškega svojega programa. Nam ne gré na pr. v glavo, da ne bi se dal „Giardino pubblico“ bolje predstaviti, ko z „mestičnim vrtom.“ In pa — vé li g. predstavljavec, da domači Slovenci Goriške ulice, trge in kraje po svoje imenujejo? Kakor je znal reči „za mesnicami“, tako naj bi bil tudi druge reči podomačil. *) Gotovo je, da oni, za katere je program preveden, nič ne umejo. — Pravičnost zahteva dalje, da moram gratulirati, kar se tiče slov. prevoda, tudi c. kr. policije trojejezični razglas zastran petja, katero je jutre po ulicah, gostilnicah itd. prepovedano (hm!!) To vse je prav lepó (?), morala bi pa bila sl. policija tudi skrbeti, da ne bi se bili razglasili „odbora za slavnosti“ že prvo noč skor z vseh oglov strgali (hm!!).

V Gorici 4. aprila (ob 2. uri popoldne). Kar sem včeraj pisal, je vse nič. Vse, kar smo pričakovali, prekosil je današnji dan. Že sinoči je bilo izpostavljenih po mnogih hišah vse polno zastav. Stožij je po javnih krajih veliko več, ko sem včeraj pisal. Davi pa sem bil ves osupnjen, ko sem stopil na Travniki: Gorica je resnično samo sebe prekosila. Lepó, krasno je bilo l. 1857., ali letos je v mnogih ozirih lepše. Zastave, katerih je brez števila skor po vseh ulicah, kinčajo mesto neizrekljivo. — Ljudi se vse tare. Zastopi občinski sè svojimi zastavami in z deskami z napisi se jako dobro podajajo; najlepše napise imajo občine Gradišanskega okraja. Mornarji z otoka Grada z muziko so se posebno odlikovali. Nevšečno razločeval se je Bovške občine nemški zastavni napis „Flitsch“! Kar sem včeraj omenil o zastavah poleg ceste od žel. postaje proti mestu, je komaj senca tega, kar smo že sinoči videli. Ne le zastave so na stožjih, temuč tudi grbi deželni in vseh imenitnejših mestic in trgov Goriške dežele, obdani z mnogimi majhnimi zastavami. — Na deželni hiši ste 2 kroni, ki se nocoj razsvetlite z gazom. — Z zvonika Vélike cerkve vihrajo 4 velike zastave (2 cesarski, deželna, in mestna). Šploh se je sinoči in danes zjutraj zdelo, kakor da bi kaka čarodelna moč zastave in lepšavo vlačila iz tal in iz oken. Z eno besedo vse naše nade so daleč zaostale za resničnostjo. — Nj. Veličanstvo je prišlo nekoliko pred 10. uro na kolodvor. Prihod je naznanjalo „živio“- in „evviva“-vpitje; kanoni niso pokali (ker menda cesar sam noče, da bi se streljalo). Njih veličanstvo samo je reklo, da je bil „sprejem ginja“, Njegov adjutant pa je nekemu rekel: „Nismo pričakovali takega sprejema“. Da, naš Travniki je bilo treba videti okoli 11. ure dop., ko so občinski

zastopi in društva že bili prišli od železnice nazaj!! To je bilo krasno, veličastno! — Zdaj (med 1.—4. uro) obiščejo Nj. veličanstvo deželni zavod gluho-nemov in papirnico g. Ritterjevo v Podgori. — Razsvečava drevi bo sijajna. — S cesarjem so prišli med drugimi velikaši p. n. gg. ministri Andrassy, Auersperg, De Pretis, Unger i. dr. gospôda. — Cvetlični šopek je poklonila cesarju na kolodvoru grofica Attems-ova (grofa Antona A. hči). Peljalo se je Nj. Vel. v kočiji baron Ritter-jevi in sin baron Hektorjev sam je konje vodil. Razen cesarja je najbolj vlekel pazljivost občinstva na-se grof Andrassy. — Med obilno množico na Travniku in po ulicah vlada najlepši red in zaželeni spodobnost. — Vse krasne prizore povečuje milo spomladansko solnce. Drevje je začelo tu pa tam ravno zeleneti; mandeljni in breskve cvetejo. Natura in umetnost ste si roke podali v poslavljenje vedno pomenljivega dne 4. aprila 1875. Živila „naša lepa Gorica“!

Iz Postojne 3. aprila. — Danes je bil gosp. Peter Grasselli izvoljen za deželnega poslanca namesti umrlega dr. Coste. Prišlo je 63 volivcev, od katerih je g. Grasselli 58 glasov dobil, g. Jožef Zelen pa 4; en volivec ni volil. Pričakovali smo našega poslanca, da se osebno pride pokazat svojim volivcem, pa po opravih zadržan ni mogel priti; vendar se trdno nadejamo, da bode v zboru hodil tisto pot, katero je na blagor domovini hodil veliko let nepozabljivi naš dr. Costa. Deschmannov nemčurski volivni odbor je sramotno pogorél; še črhiniti si ni upal!

Iz Bizavika. — Bralcem dragih „Novic“ naznanjamo, da národna čitalnica naša ima prvi zbor prihodnjo nedeljo 11. dan t. m. popoldne ob 4. uri, v katerem se bodo po družbinah pravilih volili predstojnik, blagajnik in 4 odborniki. Naj blagovolijo vsi častiti udje se udeležiti tega zbora. Pripravljavni odsek.

Iz Ljubljane. — Presvitli cesar se je, potovaje čez Trst, Gorico in Benetke v Dalmacijo, v petek zjutraj malo časa pomudil tudi na kolodvoru Ljubljanskem, ki je bil lepo okinčan. Poklonili so se mu prvaki duhovnih, deželnih, uradnih, mestnih in vojaških oblastnij, s katerimi je nekoliko besed prijazno govoril. Pri tej priliki se je pa le spet očitno pokazalo, da v Ljubljani biva narod slovenski, ki noče razumeti niti „vivat-a“ niti „hoch-a“, kajti ko je nekdo pri izstopu Njegovega veličanstva z voza zakliknil „vivat“, je obilo zbrana množica ljudstva tiha ostala; isto tako se je pripetilo klicu „hoch“, s katerim je nekdo drug fiasco „vivat-a“ popraviti hotel; ko pa vsklikne nekdo izmed pričujočega ljudstva „živio“, zadoneli so gromoviti živio-klici cesarju po kolodvoru, da se je razlegalo krog in krog.

— (Deželni zbor) se je začel včeraj po slovesni sv. maši z navadnimi formalitetami; drugi pot kaj več o tem. — Danes zjutraj je po nagli mrtudni bolezní zgubil zbor poslanca gosp. Franca Rudeža.

— (Za Bohinjski kraj) je deželna komisija za konje-rejo 3. dne t. m. kupila lepega žebca Pincgavskega plemena od Fr. Mola iz Voglán za 460 gold.

— (Gosp. Stein, direktor Pakraške grajščine v Slavoniji), je bil v pondeljek v Ljubljani. Pošten mož hoče — to nam je zagotovil — kakor oče za svoje otroke skrbeti za naselnike Slovence. Prihodnje „Novice“ prinesó še več o omenjenih naselbinah.

— (Volitve za 3. razred v mestni odbor) pretekli pondeljek so se izvršile na čast narodnim volivcem in velikansko sramoto nemčurjem tako, da je bil izvoljen: dr. K. Bleiweis z 132, Goršič z 131, Potočnik z 128, Petričič z 127 glasovi, — le Regali je s par glasoma zaostal za Doberletom zato, ker se ta narodna volivca nista držala stroge dis-

*) Razločka med zborom in zbirališčem g. predstavljavec tudi ne pozná. Pis.

cipline, katere je pri volitvah treba. Sijajna ta zmaga narodne stranke je pa tem bolj pomenljiva, ker so si nemčurji gotovi bili, da zmorejo, — ker so se strašansko napenjali vse dni pred volitvijo, in je ves Deschmannov in Suppanov generalstab, njemu na čelu sam Deschmann, pred volilno dvorano napadal volivce, da bi njihove glasove priboril za nemčursko stran. Kdor je videl, kaj je nemčurska garda počejala ta dan na rotovžu, pritrdil je besedam „razglasa“ narodnega volilnega odbora, da se tem ljudem res mora na prste gledati, kaj da delajo. Hvala Bogu pa, da jedro našega ljudstva je še zdravo, in da se ne dá na limanice pripeti judežem škarjotom naše narodnosti in naše vere!

— **Juter je volitev za 1. razred.** Volivci! ki Vas še ni oblizal nemčurski liberalizem, storite, kar so storili možaki 3. razreda, in volite vsi: gospoda Pakiča in Horaka! Pomislite le, kako grozno se nas bojé, da bi med nje ne prišli; samo iz tega strahu lahko presodite: ali imajo dobro vest?

— (*Razpis daril.*) Odbor „glasbene matice“ je v seji 16. dne marcija odmenil sledeča darila, in sicer: I. 20 gold. v srebru za najboljšo zbirko narodnih pesmi, to je iz naroda slovenskega nabranih napevov, katerih pa mora biti na številu najmanj deset. Zložene naj bodo čveteroglasno, ali pa enoglasno s spremljevanjem glasovira. Pri vsaki pesmici naj bo tudi zaznamovano, kje se je našla, kdo jo je nabralcu pel in v katerih krajih je znana. Skrbeti je tudi za to, da se besede, to je vse kitice ene pesmi natančno spišejo. II. En cekin za skladbo, ki je primerna za Šmarnice, to je Marijna pesem, katera zna biti sestavljena ali za mešan zbor, ali samo-, dva- ali trospev s spremljevanjem orgel. — III. En cekin za cerkveno skladbo, katera služi pri sv. maši kot vloga za ofertorij. — IV. En cekin za cerkveno skladbo, ki je pripravna za kak veči praznik, na pr. velikonočni, božični itd. O sestavi zadnjih dveh veljajo ista pravila, kakor pri drugi. Kompozicije morajo biti v lahkem, narodno cerkvenem duhu zložene, da se lahko rabijo tudi v krajih, kjer se ne nahajajo posebno izurjene pevske moči. Besede morajo biti v slovenskem jeziku. Skladbe naj se pošljejo družbenemu tajniku gosp. Vojtehu Valenti do 31. maja t. l. brez podpisanega imena, katero naj se priloži v zapečatenem listku. Poslani rokopisi se ne bodo vračali.

Odbor „glasbene matice.“

— (*Priporočilo.*) Ker duhovnim gospodom, ki za cerkve svoje potrebujejo različnih paramentov, gotovo vstrežemo, ako jim naznamimo, kje bodo z ličnim blagom in dober kup postreženi, zato jim priporočamo štacuno gospé B. Kogelnove v Ljubljani, v kateri morejo vso cerkveno opravo tako dobiti, da bodo oni sami in njihovi farani gotovo veseli, česar jim spričajo vsi, ki so v štacuni te poštene in narodne gospé si že omislili potrebnih paramentov.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Tagblatt“ je v 74. listu grozovito divjal zoper to, da je, kakor brž v prvi vrstici pravi, „narodno-klerikalna stranka se drznila voliti v mestni odbor“, in pa, kakor neki „eingesendet“ istega lista priča, najhuji strah kazal pred dr. Bleiweisom mlajšim, ki ga je narodni volilni odbor stavil za kandidata. Da bi ga ogrdil pred svetom, ki ni bral zapisnika deželne zbornice od leta 1869 in 1871 in pa dekretov dr. K. Bleiweisovih od deželnih glavarjev pl. Wurzbacha in grofa Auersperga, ki ju še nobena živa duša ni stavila v vrsto „narodne“ stranke, spleta take zvijače skupaj, da ne vemo, ali bi se bolj čudili nad drznostjo takih spletek ali pa nad satansko hudobijo, ki lažnjivo na dan vleče stvari, ki v

nikakoršni zvezi niso z volitvijo v mestni odbor! In če celó „oberaufseher“ ima v deželni posilni delavnici 480 gld. stalne plače, in še drugih dohodkov, ne privoši primarju onega zavoda 500 gld., in če so se vsem deželnim uradnikom in zdravnikom pri organizaciji leta 1871 nekoliko povikšale plače, primarju, ki vsaki dan mora dolgo pot delati dalječ zunaj mesta, zavida zboljšek za 100 gold.! Vsemu temu divjanju pa se je tem bolj čuditi, ako se nam, in to celó iz „liberalnega“ tabora zagotavlja, da pisar ali vsaj roditelj onega nesramnega članka je — gosp. Deschmann! tisti „felbftlofe“ Deschmann, ki za mestno župovanje je vlekel na tisoče mastno plačo, — tisti „felbftlofe“ Deschmann, ki za majhni posel muzealnega kustosa za leto in dan vleče 472 gold., — tisti „felbftlofe“ Deschmann, ki je že cela leta sedel, oddaljen od svojih tukajšnjih služeb, na Dunaji v državnem zboru, kar očita zdaj dr. Vošnjaku! Zdrava pamet bi morala gosp. Deschmannu kazati, da — kdor sedí v stekleni hiši, naj ne luča kamenja po družih, ki bivajo v trdnjavi poštenosti in mu niso nič žalega storili!

Častitim mojim p. n. volilcem!

Za sijajni dokaz zaupanja, s katerim ste me počastili 3. dan t. m. v Postojni, se Vam iskreno zahvaljujem ter zagotavljam, da mi bode vedna skrb, da se vrednega izkažem tega Vašega zaupanja. — Če kako posebno zadevo po meni pred sl. deželni zbor spraviti želite, prosim, da mi jo naravnost naznanite.

Z rodoljubnim spoštovanjem se Vam klanja

Vaš poslanec

Peter Grasselli.

Iz Trsta 3. aprila. — Vse je bilo na nogah, ko je pridrdral vlak s presvitlim cesarjem, ki je sprejel več deputacij, med njimi tudi ono slovenskega društva „Edinost“. Slovensko petje je bil magistrat prepovedal. Lahoni pa so se grdo obnašali. K slovesni predstavi v gledišči jih je veliko prišlo še le, ko je bila cesarska pesem utihnila, župan mesta, g. Porenta, ki je bil po vladi povabljen, da se vdeleži ogledovanja dela pri luki, ni le ne prišel, ampak še poslal odgovor, da ga ne bo, „ker bi moral cesarju le neprijetne reči praviti.“ Taki so lahoni! In vendar jim gre naša vlada tako na roko!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Na čelu političkih dogodeb stoji zdaj potovanje cesarjevo, ki je bil povsod slovesno sprejet, zlasti v Benedkah, kjer je Laški kralj napil na trdno zvezo med Laško in Avstrijo. V Dalmaciji je Ljubiša naročil vsem srenjam in zastopom, da imajo cesarju pri sprejemanji povsod kazati, da je Dalmacija slovanska dežela. Ko se bo cesar vrnil nazaj na Dunaj, se pričakujejo važne premembe v ministerstvu. To potovanje ima imeti velik sad, kajti kedar pride vprašanje o vzhodu do rešitve, pač ne bo eno in isto, kaj se je z Dalmacije naredilo, ker bo jako važna dežela.

Nemška. — Tudi Prusi imajo velik strah pred potovanjem našega cesarja na Laško, ker se bojé, da bi se utegnili razdreti trdna laško-nemška zveza; zato gonijo svojega Viljema z Bismarkom vred za našim cesarjem na Laško.